

MEDZI OBRAZOM A TECHNIKOU

Každoročná konferencia Filozofického ústavu SAV Bratislavské filozofické dni bola v novembri tohto roka oživená ďalším medzinárodným podujatím. Filozofický problém intersubjektivity, ktorý bol hlavnou témou minuloročného podujatia, sa posunul ďalej, k špeciálnejším otázkam informácie, techniky a mysle. Tieto tri pojmy v názve konferencie boli interpretované v príspevkoch domácich a zahraničných účastníkov do podoby dvoch sekcií – obraz a technika.

Prednáškam v oboch sekciách predchádzali plenárne vystúpenia, ktoré artikulovali základné filozofické otázky. V zásadnom vystúpení nastolil francúzsky mysliteľ Henri Atlan, filozof vedy pôsobiaci na EHESse v Paríži a v Jeruzaleme, kľúčový problém vzťahu života a poznania v prejavoch sociálnych reprezentácií a biologických artefaktov. Poukázal na premenu vzťahu medzi živým a hmotným, na jeho novú interpretáciu, a tým aj na problematizáciu toho, čo znamená neľudské a nie-ľudské. Jean-Luc Petit z Collège de France vo svojej prednáške sprítomnil aktuálnu diskusiu medzi fenomenológiou a jej interpretáciou skúsenosti na jednej strane a neurovedeckým výskumom na druhej strane. Obe prednášky uviedli sekciu technika a jej témy. V nej vystupovali do popredia otázky technickej inteligencie (Vlastimil Hála), nových spôsobov komunikácie (Jana Tomašovičová, Martin Muránsky), ekologickej krízy (Rudolf Kolářský) či bioetiky (Eva Smolková). Zároveň to boli aj otázky z oblasti filozofie kultúry (Jozef Pauer), antropológie (Jozef Sivák), teórie podmienenosti sociálneho poznania (Tatiana Sedová), filozofie mysle v užšom význame (Egon Gál, Silvia Gáliková), respektíve zamyslenia nad problémom mysle z pozícií psychológie (Andrej Démuth) a fenomenológie (Jaroslava Vydrová).

Informácia sa – popri predchádzajúcej podobe – preniesla do oblasti filozofie obrazu a tým otázok: Aká antropológia prichádza s obrazom a vizualitou? (v plenárnej prednáške Eliane Escoubasovej z Univerzity Paríž XII); Ako plynie čas v maľbe a vo fotografii? (ktorú nastolil v druhej úvodnej prednáške Etienne Tassin z Univerzity Paríž VII); Čo sa dá na obraze vidieť alebo čítať? (v príspevku Mikkela B. Tin). S „informáciou“ pristúpila problematizácia toho, „čo“ možno alebo nemožno zobrazovať, sprostredkovať (Michaela Fišerová), „ako“ toto sprostredkovanie prebieha (napríklad u Josefa Fulku v analýze „blikania“ fenoménu, u Dity Rukriglovej pri čítaní Maimonidovho *Sprievodcu tápajúcich*, alebo u Antona Vydru v zamyslení nad samotným procesom čítania ako sprostredkovania, mediácie), „aké“ sú prejavy či rozsah sprostredkovania. Nasledujúci okruh, ktorý zachytával informáciu v jej forme „danosti“, kládol tému subjektívnej telesnosti (Karel Novotný), zraniteľnosti (Michael Staudigl). Tým sa prekročila oblasť vizuálneho aj smerom k zmyslovej antropológii, v ktorej hrá oproti dominujúcej vizuálnosti a textovosti dôležitú úlohu práve hmat a čuch. Madalina Diaconu z Viedenskej univerzity predstavila interdisciplinárny projekt o vzťahu k miestu, jeho identite, na konkrétnom príklade mesta Viedeň, na pozadí ktorého sa odohráva hľadanie prienikov medzi fenomenológiou a filozofiou médií, respektíve zmyslovou antropológiou. Styčnými bodmi sa stali pojmy telo, dávanie zmyslu, mnohosť zmyslov a alterita. Inú možnosť premyslenia relevantných problémov vyplývajúcich z témy konferencie dalo zamyslenie nad hlavnými kontúrami Hegelovho myslenia (František Novosád). Interdisciplinárny charakter konferencie, ktorý by chcelo

podujatie Bratislavských filozofických dní so sebou niesť, sa tento rok prejavil aj v troch príspevkoch z oblasti kunsthistórie či „ikonológie“ (Anna A. Hlaváčová a Ivan Gerát) a literárnej vedy (Ľubomír Plesník).

V posledných troch ročníkoch konferencií by sa dala nájsť určitá zjednocujúca línia, ktorá sa viac alebo menej dotýka problému intersubjektivity. Sústreďenie tém konferencií na pojem intersubjektivity nechce redukovať interpretačné možnosti, ktoré s danými témami súvisia. Skôr naopak, hlbšie, ba priam metafyzické zamyslenie nad intersubjektivitou poskytuje výstuž ďalšiemu skúmaniu, ktoré by bez kladenia tejto fundamentálnej otázky prinášalo síce parciálne riešenia, no tie by ostávali azda nezakotvené, a v myslení, ktoré by sa tak črtalo, by sme sa orientovali len s ťažkosťami.

Róbert Karul, Jaroslava Vydrová

SPRÁVA Z LETNEJ UNIVERZITY 2007

V prvom júlovom týždni tohto roku sa v Starej Lesnej na Slovensku konala Letná univerzita 2007, pracovno-priateľské stretnutie francúzskych a frankofónnych intelektuálov, konajúce sa pravidelne pod záštitou Asociácie Jana Husa.

Vďaka dôslednej organizácii podujatia – zabezpečenej zo slovenskej strany Zuzanou Malinovskou a z francúzskej strany predovšetkým Etiennom Tassinom – sa po roku opäť zišli viacerí francúzski, slovenskí a českí filozofi, literárni vedci, prekladatelia, vysokoškolskí pedagógovia, doktorandi a študenti.

Z vysokoškolských pedagógov sa podujatia zo Slovenska okrem iných zúčastnili Kristína Korená a Miroslav Marcelli z Univerzity Komenského v Bratislave, Zuzana Malinová z Prešovskej univerzity v Prešove; z Českej republiky Josef Fulka, Jiří Pechar a Eva Voldřichová-Beránková z Karlovej Univerzity v Prahe, Marie Voždřová z Univerzity Palackého v Olomouci; z Francúzska Sylviane Coyault z Univerzity Blaise Pascal v Clermont-Ferrand, David El Kenz z Univerzity Bourgogne v Dijone, Etienne Tassin z Univerzity Paris7 – Denis Diderot a Caroline Trotot z Univerzity Marne la Vallée.

Vzhľadom na rôznosť špecializácií a rôzne pracovné zameranie jednotlivých účastníkov bola téma tohoročného stretnutia – „Obraz, imaginárno, imaginácia“ – riešená veľmi variabilne. Mierne prevažovali odborníci zameraní na vedu o francúzskom jazyku a literatúre, a tak literárne príspevky boli o niečo početnejšie než príspevky filozofické.

Letnú univerzitu 2007 otvorila, v pondelok 2. júla, projekcia dvoch rozhovorov Jeana-Pierra Vernanta, nedávno zosnulého predsedu *Asociácie Jana Husa*, s jeho spolupracovníčkou Françoise Frontisi-Ducroux. Centrom rozhovoru bol status obrazu v starogréckom myslení v jeho dvoch formách. Na jednej strane išlo o myslenie obrazu ako také, ktoré poznamenala platónska predstava *mimésis*, čiže pochopenie obrazu ako napodobeniny zmyslovej skutočnosti, na druhej strane spodobnenie bohov, sústred'ujúc sa na masku ako spodobnenia, ktoré v sebe nesie neadekvátnosť, no zároveň stále odkazuje na neviditeľnosť božstva.

Nasledoval konferenčný príspevok Etienna Tassina na tému *Obrazy neviditeľného – obraz a jeho realita*, evokujúci koncepcie obrazu Mauricea Merleau-Pontyho a Gillesa Deleuzea za účelom ukázania rozdielov v zobrazení rovnakého predmetu v oblasti maľby